

ציונות ונאציזם: ממש שני צדדים של אותו מטבע

בספטמבר 1934, העיתון התעמולתי של יוזף גבלס **Der Angriff** (ההתקפה) השיק סדרה מיוחדת: תיאור מסע בן 12 חלקים מאת קצין האס-אס לאופולד פון מילדנשטיין, המתאר את ביקורו בפלשתינה עם הפקיד הציוני קורט טוכלר. כדי לקדם את הסדרה, גבלס הורה לטבוע מדליה זיכרון מברונזה בנירנברג: צד אחד נשא מגן דוד עם הכיתוב „**Ein Nazi fährt nach Palästina**„ („נאצי נוסע לפלשתינה“), והצד השני צלב קרס עם הביטוי „**Und erzählt davon im Angriff**„ („ומספר על כך ב-**Der Angriff**“).

מדליה זו לכדה מציאות חולפת אך מדהימה: פקידים נאצים ומנהיגים ציונים חלקו עניין משותף בהגירת יהודים לפלשתינה. הנאצים רצו גרמניה **judenrein** (חופשית מיהודים); הציונים רצו לאכלס את מדינתם העתידית. שיתוף הפעולה שלהם, פרגמטי ואופורטוניסטי, פרח במהלך שנות ה-30.

הקשר: לאומיות אירופית והדרת יהודים

המאה ה-19 ראתה את עליית הלאומיות האתנית – האמונה שכל עם (מוגדר על ידי אתניות, שפה ו"דם") צריך לחיות במדינה משלו. זה היה הדלק האידאולוגי לאיחוד איטליה וגרמניה ולמרידות הלאומיות ברחבי האימפריות האוסטרו-הונגרית והעות'מאנית.

קבוצות מיעוט סבלו תחת הסדר החדש הזה:

- **רומא (צוענים)** גורשו, הוכפשו בסטריאוטיפים ולאחר מכן סומנו להשמדה תחת הנאצים.
- **פולנים** נרמסו על ידי גרמניזציה בפרוסיה ורוסיפיקציה באימפריה הצארית.
- **צ'כים, סלובקים, אוקראינים, סלאבים דרומיים** דוכאו באוסטריה-הונגריה.
- **ארמנים** נטבחו ונחשפו לרצח עם באימפריה העות'מאנית.
- **בסקים, קטלונים, ברטונים, קורסיקאים** דוכאו בספרד ובצרפת.
- **סורבים, דנים, פינים, בלטים** הוטמעו או דוכאו תחת שלטון פרוסי או רוסי.

רוב הקבוצות הללו הגיבו במלחמה על זכויות או עצמאות. הציונות, לעומת זאת, טענה שהפתרון לדיכוי היהודי אינו שוויון בתוך אירופה, אלא קולוניזציה של פלשתינה.

אנטישמיות כתנאי מוקדם לציונות

אנטישמיות הייתה נפוצה הרבה לפני הנאצים:

- **גרמניה:** וילהלם מאר טבע את המילה "אנטישמיות" בשנות ה-70 של המאה ה-19.
- **צרפת:** פרשת דרייפוס חשפה אנטישמיות עמוקה.
- **רוסיה:** פוגרומים (1881-1905) גרמו למאות אלפים לגלות.
- **אוסטריה:** ראש עיריית וינה, קרל לואגר, בנה את הקריירה שלו על אנטישמיות.
- **הונגריה, רומניה, פולין:** עלילות דם, מכסות, פוגרומים.

הציונים פירשו את האנטישמיות כהוכחה לכך שהיהודים אינם שייכים לאירופה. ספרו של הרצל **Der Judenstaat** (1896) הסיק: האנטישמיות לעולם לא תיעלם, ולכן היהודים זקוקים למדינה משלהם.

המפגש הציוני-נאצי

המזכר של 1933

ב-21 ביוני 1933, הפדרציה הציונית של גרמניה (ZVfD) שלחה מזכר לאדולף היטלר. הוא הכריז:

„על בסיס המדינה החדשה, שהקימה את עקרון הגזע, אנו רוצים להתאים את קהילתנו למבנה הכולל כך שגם עבורנו, בתחום שהוקצה לנו, תתאפשר פעילות פורייה למען המולדת... כי גם אנחנו מתנגדים לנישואים מעורבים ותומכים בשמירה על טוהר הקבוצה היהודית.“

הסכם ההעברה (1933-1939)

ב-25 באוגוסט 1933, גרמניה הנאצית והסוכנות היהודית חתמו על הסכם ההעברה ("העברה").

- **מנגנון:** יהודים גרמנים הפקידו נכסים בבנקים גרמניים; הכסף שימש לקניית סחורות גרמניות, שיוצאו לפלשתינה. המהגרים קיבלו את התמורה בפלשתינה, במטבע מקומי.
- **תוצאה:** כ-60,000 יהודים גרמנים היגרו לפלשתינה תחת ההעברה.
- **השפעה:** קידמה את היצוא הגרמני ואת הפיתוח הציוני, תוך החלשת החרם היהודי הבינלאומי.

Der Angriff והמסע של מילדנשטיין-טוכלר

באביב 1933, **קורט טוכלר**, פקיד ציוני, פנה לקצין האס-אס **לאופולד פון מילדנשטיין** כדי לקדם הגירה באמצעות סיקור תקשורת נאצי חיובי. מילדנשטיין ואשתו טיילו עם הטוכלרים ברחבי פלשתינה, וביקרו בתל אביב, קיבוצים, עמק יזרעאל, צפת, חברון וירושלים.

המסע הוליד את הסדרה „**Ein Nazi fährt nach Palästina**“, (נאצי נוסע לפלשתינה), שפורסמה ב-Der Angriff בין 26 בספטמבר ל-9 באוקטובר 1934.

„Ein Nazi fährt nach Palästina“ (1934),

נאצי נוסע לפלשתינה ומספר על כך ב-Der Angriff

כל פרק כלל תמונות של התיישבויות וחלוצים ציונים. להלן קטעים נבחרים.

חלק 1 – Aufbruch nach Erez Israel (26 בספטמבר 1934)

„בתחנת ברלין, צעירים יהודים עלו לרכבת. הם שרו שירים עבריים, קולותיהם מלאים באופטימיות. הם צעקו את פרידתם: **שלום!** ... זו הייתה קריאתו של עם שיוצא לבנות מחדש.“

חלק 2 – Ankunft in Haifa (27 בספטמבר 1934)

„בנמל חיפה, סבלים ערבים התגודדו, צועקים ותופסים מזוודות בידיים חמדניות. לעומת זאת, פקידי ההגירה היהודים קיבלו אותנו בסדר ובמשמעת, מסמכיהם מוכנים בקפידה.“

חלק 3 – Tel Aviv, die jüdische Stadt (28 בספטמבר 1934)

„כאן חיים רק יהודים, כאן עובדים רק יהודים, כאן סוחרים, מתרחצים ורוקדים רק יהודים. שפת העיר היא עברית – שפה עתיקה, שהוחייתה – אך העיר עצמה מודרנית ומערבית, עם רחובות רחבים וחנויות מושכות. בכל מקום נבנות בניינים כדי לענות על האוכלוסייה הגדלה.“

„רוב מוחלט של היהודים בפלשתינה הם אופטימיים, עובדים קשה, אידיאליסטים, שמתכוונים לבנות את הארץ בזיעתם – ההפך הגמור מהסטריאוטיפ שמיוחס בדרך כלל ליהודים.“

חלק 4 – Die Kibbuzim und das Land (29 בספטמבר 1934)

„בקיבוץ, כל יד עובדת: גברים, נשים וילדים כאחד. הקרקע הביצתית מיובשת, מטעים נטועים, אסמים מוקמים. כאן נולד סוג חדש של יהודי – שורשי באדמה, קרוב לאדמה.“

חלק 5 – Ben Shemen und die Jugend (30 בספטמבר 1934)

„במושבת הנוער בן שמן, החלוצים הצעירים מוכשרים לא רק בלימודים אלא גם בעבודה. הם חורשים את האדמה, מטפלים במשק החי וצועדים במשמעת. בעיניהם זורח רוח העתיד.“

חלק 6 – Die Jesreel-Ebene (1 באוקטובר 1934)

„בעמק יזרעאל פגשתי את בן-גוריון, מנהיג בין המתיישבים. סביבנו, מה שהיה פעם ביצה ומדבר הפך לאדמה חקלאית פורייה. המתיישבים כאן חיים בקהילה, חולקים הכל, מתוך אמונה שהם יוצרים אומה חדשה.“

חלק 7 – Arabische Düfte (2 באוקטובר 1934)

„כמה נשים זקנות יושבות מולי. הזקנות מאוד כבר אינן מכוסות, אם כי הייתי רוצה שיהיו... וילדים מלוכלכים אלה. האוטובוס מתנדנד בצורה עלובה. ילדה קטנה סובלת ממחלת נסיעה. כבר היו סביבנו ריחות ערביים, אבל עכשיו זה הפך לבלתי נסבל. גם אנחנו מוציאים את ראשינו מהחלון.“

חלק 8 – Safad und der Norden (3 באוקטובר 1934)

„בצפת, האווירה מתוחה. ערבים מפגינים נגד הבריטים, מנופפים באגרופות וצועקים. היהודים, ברובע הקטן שלהם, נשארים מאחורי דלתות שמורות. כאן רואים בבירור: הערבי מתנגד לקידמה.“

חלק 9 – Hebron und die Vergangenheit (4 באוקטובר 1934)

„עברנו דרך הרובע היהודי השרוף של חברון. החורבות עמדו כתזכורת לימים הדמים של 1929, כאשר ההמון הערבי תקף את שכניהם. אבנים שהושחרו באש, בתים ריקים, שקט במקום שבו פעם פרחו החיים היהודית.“

חלק 10 – Jerusalem und die heiligen Stätten (5 באוקטובר 1934)

„בכותל המערבי, יהודים מלמלו תפילות. ערבים עברו ולעגו, צעקו והתגרו, הפריעו למסירותם. בערב, השתתפתי במפגש של סופרים יהודים בירושלים – סלון מלא בשיחות,

שבו המסורת הישנה פגשה את ההתחדשות הצעירה.

חלק 11 – Die Zukunft des Landes (6 באוקטובר 1934)

„לפלשתינה יש את היכולת לקלוט עוד אלפים רבים. ההתקדמות שכבר הושגה מראה מה ניתן לעשות כאשר אידיאליזם ועבודה מתאחדים. אבל הבריטים מהססים, מפחדים מהפרעות, והערבים נעשים חסרי מנוח.“

חלק 12 – Eine Lösung der Judenfrage? (9 באוקטובר 1934)

„בפלשתינה, השאלה היהודית מוצאת את פתרונה. כאן היהודי הופך ליצרני, יצירתי, קשור לאדמה. הבעיה שמכבידה על אירופה מוצאת ריפוי באדמת ארץ ישראל.“

ממילדנשטיין לאייכמן

עד 1935, אדולף אייכמן הצטרף למחלקתו של מילדנשטיין. הוא למד את **Der Judenstaat** של הרצל, למד עברית ויידיש, ותיאר את עצמו כ"ציוני" – לא מתוך אמונה, אלא כדרך לקדם הגירה כפתרון ל"בעיה היהודית".

אוויאן, כישלון ההגירה והרדיקליזציה

ביולי 1938, ועידת אוויאן אספה 32 מדינות לדון בפליטים יהודים. רובן סירבו להגדיל את מכסות ההגירה; רק הרפובליקה הדומיניקנית הציעה קרקע ל-100,000, אם כי רק כמה מאות הושבו.

התעמולה הנאצית התגאתה: "יהודים למכירה – אף אחד לא רוצה אותם." נציגים ציונים התמקדו אך ורק בפלשתינה, ודחו יעדים אחרים. כישלון ההגירה תרם לשינוי הנאצי מגירוש להשמדה.

המגע אייכמן-ההגנה

ב-1937, סוכן ההגנה פייבל פולקס נפגש עם אייכמן והרברט האגן. פולקס ביקש נשק וסיוע נאצי נגד הבריטים, והציג את בריטניה כ אויב משותף. אייכמן והאגן נסעו לפלשתינה תחת זהויות מזויפות, גורשו על ידי הבריטים, ונפגשו שוב עם פולקס בקהיר. לא הושג הסכם, אך הפרק ממחיש את הפרגמטיזם – ואת הייאוש – של שני הצדדים.

צללי העבר

לפני רצח העם, המדיניות הנאצית כללה:

- **שלילת רכוש שיטתית** (אריזציה של רכוש יהודי).
- **אובדן אזרחות** (חוקי נירנברג).
- **מערכות משפט כפולות** (יהודים מול אריים).
- **מעצר שרירותי** (מחנות מוקדמים).

צופים מציינים הקבלות מבניות בישראל/פלשתינה כיום: שלילת קרקע, שלילת אזרחות, מערכות משפט נפרדות למתנחלים ופלסטינים, ומעצר מנהלי.

מסקנה: שני פנים של לאומיות גזעית

הציונות והנאציזם, למרות התוצאות המנוגדות שלהם, חלקו מסגרת משותפת: שניהם היו פרויקטים אתנו-לאומיים שדחו התבוללות, האדירו הפרדה והגדירו זהות ביולוגית.

המדליה של **Der Angriff** עם צלב הקרס ומגן דוד היא יותר מסתם סקרנות של אספנים – היא תזכורת לכך שהאנטישמיות האירופית לא נפתרה באירופה, אלא יוצאה לפלשתינה, שם הפלסטינים הפכו לקורבנות של "פתרון" שתוכנן על ידי שתי אידיאולוגיות לאומיות גזעיות.

מקורות

- **Der Angriff** (ברלין), גיליונות 226–237 (26 בספטמבר–9 באוקטובר 1934).
- מזכר הפדרציה הציונית של גרמניה לאדולף היטלר, 21 ביוני 1933.
- הסכם ההעברה, 25 באוגוסט 1933.
- רשומות ועידת אוויאן, יולי 1938.
- עדות אייכמן (משפט ירושלים, 1961).
- בואס, יעקב. **נאצי נוסע לפלשתינה ומספר על כך ב-Der Angriff**. History Today, 1980.
- ברנר, לני. **ציונות בעידן הדיקטטורים**. לונדון: Croom Helm, 1983.
- בלאק, אדווין. **הסכם ההעברה: הסיפור הדרמטי של ההסכם בין הרייך השלישי לפלשתינה היהודית**. ניו יורק: Macmillan, 1984.
- ניקוסיה, פרנסיס. **הרייך השלישי ושאלת פלשתינה**. אוסטיין: University of Texas Press, 1985.
- סגב, תום. **המיליון השביעי: הישראלים והשואה**. ניו יורק: Hill and Wang, 1991.
- סזרני, דוד. **אייכמן: חייו ופשעיו**. לונדון: Heinemann, 2004.
- לקוור, וולטר. **היסטוריה של הציונות**. לונדון: Tauris, 2003 [במקור 1972].
- לונגרייך, פטר. **השואה: רדיפת הנאצים ורצח היהודים**. אוקספורד: OUP, 2010.